

Didgeridoo, nástroj netušených možností

Když těsně po revoluci přišel na střední výtvarnou školu do Prahy, viděl tu poprvé pouliční hráče, cizince, s jednoduchým a přesto intenzivně promlouvajícím nástrojem. „Protože jsem nevěděl, jak jej vyrobit, nechával jsem si v galanteriích odkládat stranou zbylé papírové tubusy na navíjení látek a zkoušel jsem na ně trubit.“ Dnes je **Ondřej Smeykal** nejvýraznějším českým – a mezinárodně uznávaným – hráčem na didgeridoo, hudební nástroj, který mimo jiné skýtá i nová východiska v terapii a léčbě zdravotních problémů.

I **Hudební dechový nástroj didgeridoo** pochází ze severní Austrálie, kde jej tradiční kmene využívají při oslavách či rituálech k doprovodu zpěvu a tance. Samotné slovo „didgeridoo“ vzniklo onomatopoiicky podle charakteristického zvuku nástroje. Proč se ze všech možných hudebních nástrojů Ondřej Smeykal zamiloval právě do didgeridoo? „Zkoušel jsem hrát na různé nástroje, ale stále mi chyběla ta správná míra intenzity. Někdy jsem se přes technickou rutinu napojil na skutečné vnímání nástroje. Didgeridoo se rozeznává vibrací rtů, tlakem hlasivek a bránice, pohybem jazyka, tvářemi, spodní čelistí... Škála možných zvuků je obrovská a její vytváření cítíte celým tělem. A to mě baví.“

Zkušenosti z Austrálie

Po počátečních pokusech zkoušel vyrobit první dřevěné nástroje a hraní se věnoval stále intenzivněji. Přitom nastoupil na AVU do ateliéru grafiky Vladimíra Kokolii. V roce 1996 se v Praze seznámil s australským didgeridistou Ianem Woodem. „Natočili jsme spolu dvě desky a založili kapelu Wooden Toys, první seriózní projekt u nás, který zapojil didgeridoo.“ O pár let později se Ondřej Smeykal vydal na stáž do Austrálie, na Národní univerzitu v Canbeře, kde se zabýval studiem skalního malířství a zároveň se zdokonaloval ve hře na didgeridoo. Po návratu do Čech se už jeho hudební působení rozjelo naplno. Spolupracoval s Filharmonii Hradec Králové, Monikou Načevou, Janou Koubkovou, Monkey Business, Čechomorem a dalšími, ale hlavně se pustil do sólových koncertních projektů. Už deset let vede Ondřej Smeykal kurzy hry na didgeridoo.

Různé druhy, různé tvary

Jak tradiční didgeridoo vypadá? Vyrábí se z kmene eukalyptového stromu vyžraného termity. „Svět domorodců má svá pravidla, mimo tradiční sociální strukturu kmene se dostávají informace jen velmi zřídka. I proto se souběžně s touto kulturou vyvinula v současném hudebním světě linie tzv. contemporary didgeridoo, která zahrnuje například experimenty s materiály či s hudebním rejstříkem didgeridoo. Považuji za zajímavé, že přestože naprostá většina domorodců nemá zájem bělochy vzdělávat, svět se jejich nástrojem zabývá,“ vysvětluje Ondřej Smeykal.

Ondřej Smeykal (*1975 Sušice), výtvarník a didgeridista, jedna z nejzásadnějších osobností interaktivního uměleckého projektu **ORBIS PICTUS** aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie. Absolvoval AVU, ale již od dob studií se věnuje intenzivně hře na didgeridoo a koncertování po celé České republice i ve světě.

Při hře
na didgeridoo
cítím celé tělo...

Dutinu nástroje „vytvořili“ termity

Jsem přesvědčen, že didgeridoo je pro léčbu skvělé

Malby na nástrojích mají různé významy

Didgeridoo z rozličných materiálů

Neprávem jen „exotický“ nástroj

Pro didgeridoo je typický takzvaný cirkulační tón. Hráč se nadechuje nosem, vytlačuje vzduch tvářemi a ústy ven a současně se může znova nadechnout nosem. Není tudíž při hře omezen kapacitou plic. Technika hry na didgeridoo vychází z potřeby vytěžit z jednoho zvukového zdroje co nejširší zvukové spektrum. Proto také hraje didgeridista vždy jen jeden. „I kvůli této výjimečné koncepční vlastnosti je každá spolupráce s evropskými nástroji novým dobrodružstvím a hledáním. Didgeridoo nabízí neuvěřitelně rozsáhlé možnosti. V dnešním hudebním průmyslu je sice považováno za jakési exotické kofení, využívá se často jen k ozvláštňení hudebních nahrávek, ačkoli je reálně složit pro didgeridoo pestrý repertoár včetně skladeb pojatých klasicky. Fascinuje mě také, kolik různých instrumentálních rolí může didgeridoo zastávat – od tradičního pojetí doprovodu zpěváka přes roli elektrické či basové kytary po bubny...“

Didgeridoo: silné v terapii i léčbě

Možných terapeutických a léčebných účinků spojených s hrou na didgeridoo – samozřejmě pokud nástroj drží ty správné ruce – je mnoho, ve zkratce je téměř nemožné je postihnout. Jak upozorňuje Ondřej Smeykal, přestože se o nich často mluví, zatím se jimi z odborného fyzikálního a medicínského hlediska nikdo soustavně nezabývá. „Snad by nějakého lékaře mohlo didgeridoo zaujmout a mohl by provést sérii testů měřitelných tělesných veličin za působení zvuku nástroje na hráče či posluchače, sledovat, jak se mění v průběhu hry, jak technika hraní ovlivňuje dýchací cesty, jak je didgeridoo prospěšné v psychoterapii... Jsem přesvědčený, že didgeridoo je pro léčení skvělé, jen je potřeba to podložit pozorováním a odbornými závěry.“

Nepřetržitý širokospektrální tón, který didgeridoo vydává, tzv. drone, může člověka uklidnit, uvolnit. Na druhé straně ho ale také může dostat do tranzu, kdy přítomné vědomí na tónu bezpečně utkvívá, a tím pádem může být zpřístupněno podvědomí. „Ale i přes malý zájem medicíny už se v současnosti didgeridoo používá při hypnóze, holotropním dýchání, skupinové terapii, dokonce i při alternativních porodech. Meditace spojená s hrou je pro člověka intenzivním spojením se sebou samým, tón, který tvoří, slyší nejen ušima, ale i zevnitř svého těla – rezonancí skeletu, lebky, páteří... Tyto velmi osobní zážitky přinášejí hráči jistou vnitřní radost a svobodu a není k nim potřeba žádná složitá technologie.“

Další léčebné účinky didgeridoo souvisejí s dýcháním. Dechový řád a koncentrace nutné pro vytváření tónu jsou prospěšné nejen pro odreagování mysli, ale působí léčivě také na horní cesty dýchací – potažmo astmatické problémy. „Já sám jako astmatik s dlouholetou zkušeností z vedení kurzů vím, že jakékoli pravidelné dechové cvičení, navíc spojené s nadšením, je ideálním prostředkem ke zprůchodňování dýchacích cest,“ říká Ondřej Smeykal. V současné době se vyrábí i masážní didgeridoo, z lehkého a znělého materiálu, jehož vibrační frekvence dokáží uvolňovat svalové tenze.

Křišťál, beton, sloní kel

Ondřej Smeykal pokračuje v sólových koncertech u nás i ve světě a věnuje se různým spolupracím, především hudebnímu projektu Autopilote. Pokračuje ve zkoumání možností didgeridoo, konkrétně materiálů, z nichž se dá vyrobit. „Zkoušel jsem všechny druhy plastu, plexisklo, novodur, různé dřeviny. Chystám ve spolupráci se specialisty také didgeridoo z betonu a jednu úplnou specialitu – didgeridoo ze sloního klu.“ Sadu unikátních didgeridoo z českého křišťálu už Ondřej Smeykal má. A s ní také vystoupí 22. prosince na koncertě v pražském kostele sv. Jana Křtitele Na prádle, kde bude jeho hostem pěvkyně Edita Adlerová. ■ WWW.SMEYKAL.COM, WWW.AUTOPILOTE.CZ